2.10.2018 POL-2018-39552

Eduskunta
Valtiovarainvaliokunta
Hallinto- ja turvallisuusjaosto
sanna.turpeinen@eduskunta.fi

HE 123/2018 vp

HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE VALTION TALOUSARVIOKSI VUODELLE 2019

Keskusrikospoliisia on pyydetty otsikkoasiassa kuultavaksi 3.10.2018 pidettävään eduskunnan valtiovarainvaliokunnan hallinto- ja turvallisuusjaoston kokoukseen sekä toimittamaan asiasta asiantuntijalausunto. Keskusrikospoliisi tarkastelee lausunnossaan hallituksen esitystä poliisitoimen osalta ja erityisesti vakavimman rikollisuuden torjunnan sekä siihen liittyvien toimintaympäristötekijöiden näkökulmasta.

Keskusrikospoliisin toimialalla toiminnan painottamista aiheuttavat toimintaympäristömuutokset koskevat erityisesti järjestäytyneen rikollisuuden kasvua ja kansainvälistymistä, kyberrikollisuuden uusia ilmiöitä ja tekotapoja, terrorismia, radikalisoitumista sekä yksittäisten huolta aiheuttavien henkilöiden toimintaa. Vakavimman rikollisuuden torjunnassa sota- ja terrorismirikosten tutkinta on edelleen työllistänyt merkittävästi virastoa. Yhteiskunnan kriittisiin toimintoihin kohdistuvan vakavimman rikollisuuden tekotavat ovat tehostuneet ja uhat kasvaneet tietoverkon myötä.

Hallituksen esitykseen sisältyvät kirjaukset toimintaympäristöstä sekä yhteiskunnallisen vaikuttavuuden ja toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteista ovat onnistuneita. Vallitsevan tilanteen ja näköpiirissä olevan kehityksen johdosta Keskusrikospoliisi näkee erityisen merkityksellisenä hallituksen esityksessä todetun vaikuttavuustavoitteen, jonka mukaan sisäisen turvallisuuden viranomaisten toimivaltuudet ja suorituskyky vastaavat muuttuneen toimintaympäristön haasteita.

Hallituksen esityksen mukaan matkustajarekisterin käytöstä terrorismirikosten ja vakavan rikollisuuden torjunnassa annetun niin sanotun PNR-lain täytäntöönpano lisää poliisin tehtäviä ja edellyttää myös ICT-järjestelmäuudistuksia. Keskusrikospoliisi pitää tärkeänä tarvittavien resurssien turvaamisen sekä toimintaan että siinä käytettävien välineiden osalta. Viraston näkemyksen mukaan myös niin sanotuilla tiedustelulakipaketeilla olisi toteutuessaan vaikutuksia poliisin, erityisesti Keskusrikospoliisin toimintaan.

Keskusrikospoliisin yhtenä lakisääteisenä tehtävänä on rikostorjunnan ja tutkintamenetelmien kehittäminen. Työ palvelee koko poliisia ja edistää merkittävästi toiminnan tuottavuutta. Kehittämisen merkitys korostuu tilanteessa, jossa olemassa olevalla henkilöresurssilla pyritään vastaamaan yhä haastavammaksi muuttuvaan toimintaympäristöön. Tämän vuoksi kehittämiseen varattava rahoitus tulisi säilyttää viime vuosien tasolla.

Keskusrikospoliisi pitää huolestuttavana hallituksen esityksessä todettuja arvioita päivittäisrikollisuuden torjuntaan käytettävissä olevan resurssin vähenemistä ja piilorikollisuuden paljastamisen edellytysten heikkenemisestä. Päivittäisrikostutkinta muodostaa tärkeän pohjan sekä tilannekuvalle että ennaltaestävälle torjuntatyölle. Lisäksi vaikuttavuuden kannalta on keskeistä, että yhteiskunnallisesti vakavimman rikollisuuden torjunnan taso kyetään säilyttämään vähintään nykyisellään. Tältä osin kyse on lähes kattavasti piilorikollisuudesta.

Hallituksen esityksessä korostetaan voimakasta panostusta yhteiskunnan ja elinkeinoelämän rakenteita murentavien rikosten tutkinnan suorituskyvyn varmistamiseen. Tämä koskee erityisesti vakavimman järjestäytyneen rikollisuuden ja talousrikollisuuden torjuntaa, jotka tämän päivän toimintaympäristössä nivoutuvat yhteen. Keskusrikospoliisi näkee tärkeänä sekä talousrikostorjuntaohjelman että järjestäytyneen rikollisuuden torjuntastrategian jatkamisen. Erityisesti hallinnollisten torjuntakeinojen käyttöä tulisi tehostaa järjestäytyneen rikollisuuden torjunnassa.

Tietoverkot ovat olennainen osa rikollisuuden ja rikostorjunnan toimintaympäristöä. Suuri osa perinteisistä rikoksista toteutetaan tietoverkkoa eri tavoin hyödyntäen. Tietoverkkorikollisuuden nopeasti etenevät uudet ilmiöt ja tekotavat ovat tuoneet erityisiä haasteita rikostorjunnalle. Hallituksen esityksen kirjauksen mukaisesti Keskusrikospoliisi tulee entisestään tehostamaan toimintaa, joka tähtää vakavan ja järjestäytyneen tietoverkkorikollisuuden toimintaedellytysten heikentämiseen.

Keskusrikospoliisin rooli painottuu rikostorjuntaan, mutta sen toiminnan yhteydessä on tunnistettu tapauksia, joissa on ollut havaittavissa epäasiallisen vaikuttamisen piirteitä (hybridivaikuttaminen). Sisäisen turvallisuuden viranomaisilla tulee olla sekä kyky havaita ja tunnistaa monimuotoiset ja eriasteiset uhat että riittävät voimavarat pitkäkestoisenkin tilanteen hallitsemiseksi. Poliisi on keskeinen vastuutaho myös hybridivaikuttamisen torjunnassa.

Hallituksen esityksessä käsitellään vakaviin ja vaarallisiin tekoihin liittyvien vihjeiden tunnistamiskyvyn ja tiedonkulun parantamista. Tämä tarkoittaa muun muassa ennaltaestämisen ja reagointikyvyn edelleen kehittämistä vastaamaan yksittäisten vaarallisten riskihenkilöiden muodostamaan väkivallan uhkaan. Toimivan seurannan, tilannekuvan ja yhteistyön ansiosta poliisi on pystynyt tähän mennessä estämään useita vakavia väkivallantekoja. Toiminnan edelleen tehostamiseksi tiedonsaantia muilta viranomaisilta tulisi parantaa lainsäädännöllisin keinoin.

Nykyisessä toimintaympäristö- ja resurssitilanteessa korostuu oikeaan tilannekuvaan perustuva toiminnan tietojohtoisuus, ennakointi- ja reagointikyky sekä eri toimijoiden välisen yhteistyön ja keskinäisen luottamuksen merkitys. Nämä asiat on tuotu hyvin esiin hallituksen esityksessä. Poliisin osalta kirjauksena todetaan myös toiminnan priorisointi taloudellisten resurssien puitteissa. Tätä mahdollisuutta tulisi lisätä myös lainsäädännöllisin keinoin esimerkiksi luopumalla osin niin sanotusta esitutkintapakosta ja lisäämällä harkintavaltaa tutkittavaksi otettavista rikosasioista.

Toiminnan ja talouden suunnittelua tulisi voida toteuttaa nykyistä pidemmällä aikajänteellä. Tämä korostuu erityisesti Keskusrikospoliisin osalta sen toiminnan luonteen vuoksi. Viraston vastuulla olevat rikostorjuntaoperaatiot ja kehittämistyöhön liittyvät hankkeet eivät yleensä rajoitu vain yhteen kalenterivuoteen. Kerrallaan yhdelle suunnittelukaudelle myönnettävä rahoitus aiheuttaa haasteita esimerkiksi määräaikaisiin virkasuhteisiin liittyvien nimitysprosessien osalta niissä tehtävissä, jotka jatkuvat kahden tai useamman kalenterivuoden ajan.

Keskusrikospoliisin päällikkö
Poliisineuvos Tero Kurenmaa

Apulaispäällikkö Björn Weckström